

STRASBOURG FIGYELŐ

Klemencsics Andrea:

Egy hét alatt dupla pofont kapott Oroszország két nemzetközi bíróságtól

A héten Oroszországot kétszer is elmarasztalták a Yukos olajvállalattal szemben. Legelőször a hágai székhelyű Állandó Választott Bíróság kötelezte Oroszországot 50 milliárd dollár megfizetésére, majd július 31. napján a strasbourgi székhelyű Emberi Jogok Európai Bírósága a 6. cikk (tisztességes tárgyaláshoz való jog) és a 41. cikk okán (igazságos elégtétel) 1,8 milliárd euróra marasztalta el.

Előzmény

Szövevényes bírósági és hatósági eljárások végére kerülhet pont nemzetközi bíróság döntése következményeként, mely a valaha volt egyik legnagyobb orosz olajipari vállalat, a Yukos indított az orosz állammal szemben. Az ügy előzményei az 1990-es években a Yukos olajvállalat elleni adóeljárásig nyúlnak vissza, ahol az adóhatóság megállapította, hogy offshore háttérű tulajdonosai révén a cég bevételeinek 11%-át fizette meg csupán adóként Oroszországban az érvényes 30%-os adókulcs alkalmazása helyett. Ennek eredményeként 2004 júliusában az adóhatóság 28 milliárd dollárra büntette a társaságot adóelkerülés miatt, így a cégre háruló adóteher a 2000-es évek elejére vetítve már az éves árbevételeket is meghaladta. A várható büntetés behajtása érdekében az orosz kormány 2003 októberében befagyasztotta a vállalat részvényeinek 44%-át az idő előtti értékesítés elkerülése érdekében. A csőd elkerülése érdekében a cég eladásra kínálta legjelentősebb termelővállalatát, amely 9,3 milliárd dollárért (áron alul) talált gazdára egy aukciós eljárás során és végül a nyertes cég felvásárlásán keresztül a 100% állami tulajdonban lévő Rosznyefty olajipari vállalathoz került. A Yukos 2006. június 15-én csődvédelemét kért az Egyesült Államokban, amelynek houstoni bírósága hamar megállapította a Yukos fizetőképtelenségét, ezáltal a vállalat 2006. július 15 napján csődöt jelentett.

A két nemzetközi Bíróság előtt ugyanazon tényállás alapján, azonban különböző egyezmények sérelmére hivatkozva indult meg az eljárás. Az hágai székhelyű Választott Bíróság az Energia Charta Egyezmény rendelkezéseinek sérelmét, míg a strasbourgi székhelyű Emberi Jogok Európai Bírósága pedig az Emberi Jogok Európai Egyezmény cikkeinek a sérelmét vizsgálta.

Az ügy érdekessége, hogy már mind a két Bíróság hozott döntést az ügyben korábban. A Választott Bíróságnak először 2009-ben abban kellett döntést hozni, hogy Oroszország által az Energia Charta Egyezmény átmeneti időre történő felfüggesztése a hazai és a nemzetközi befektetők védelmét is megszünteti-e. A megállapodás 45. cikkének alkalmazása útján kimondta, hogy az Egyezmény alkalmazásának felfüggesztése esetén is a felfüggesztés előtti befektetőknek 20 éven át továbbra is védelmet nyújt, így egészen

2029-ig. Az Ember Jogi Bíróság már 2011. évi döntésében¹ megállapította, hogy az orosz állam megsértette az Egyezményt.

Hágai döntés

2005. évben fordult a HulleyEnterprises Limited (Ciprus), YukosUniversal Limited (Man sziget) és a Veteran Petroleum Limited (Ciprus) az Állandó Választott Bírósághoz felperesként mint a Yukos vállalat korábbi részvényesei. A 2009. évi döntés értelmében jelen ügyben az Energia Charta Egyezmény alkalmazandó, így a mostani döntésben a Bíróság már csak az Egyezmény sérelmét vizsgálta. Az Energia Charta Egyezmény célja, hogy létrehozza az európai és más iparosodott országok közötti nemzetközi együttműködés keretét, amely által elérhetővé válik a közép- és kelet-európai országok energiapotenciáljának fejlesztése, valamint az energiaellátás biztonságának a javítása.

A Bíróság tagjait L. Yves Fortier (elnök) korábbi ENSZ kanadai nagykövet, Biztonsági Tanács tag és a londoni nemzetközi választott bírósági tag, Dr Charles Poncet a svájci Nemzetgyűlés és a genfi Nagytanács tagja, Stephen M. Schwebel amerikai bíró, volt nemzetközi bírósági tag alkotta.

A tanács tagjai egyhangúan hozták meg határozatukat, mely szerint Oroszország megsértette az Energia Charta Egyezmény 13. cikkét (kisajátítás) az adóügyi eljárással, tekintettel arra, hogy ennek eredményeképpen került felszámolás alá a vállalat. A döntésben részletesen vizsgálták az Egyezmény fent nevezett cikkét:

(1) A Szerződő Fél befektetőinek befektetései egy másik Szerződő Fél területén nem államosíthatók, nem sajátíthatók ki, vagy nem vethetők olyan intézkedés vagy intézkedések hatálya alá, amelyeknek hatása egyenértékű az államosítással vagy a kisajátítással (a továbbiakban: kisajátítás), kivéve, ha a kisajátítás

a) közérdeket szolgál,

b) nem diszkriminatív,

c) a törvényes eljárásnak megfelelően történik,

d) azonnali, megfelelő és hatékony kártalanítással párosul.

A Bíróság megállapította, hogy az orosz állam eljárása a 13. cikket kimeríti, és az a)-d) szakaszban meghatározott kimentési okok nem állnak fent.

A bíróság három felperes ügyében külön-külön hozta meg határozatát melyben a Hulley Entreprisenek 39 971 834 360 dolláros, YukosUniversal Limited 1 846 000 687 dollár, Veteran Petroleum Limited 8 203 032 751 dollár kártérítésre tarthat igényt.

¹ OAO NEFTYANAYA KOMPANIYA YUKOS v Russia No. 14902/04 (31 July 2014).

Strasbourggi határozat:

A Strasbourggi Bíróság július 31. napján hozta meg döntését az OAO NEFTYANAYA KOMPANIYA YUKOS kontra Oroszország ügyben. A kérelmező az orosz hatóság adóügyi eljárásainak tisztességtelen voltára alapította kérelmét. A kérelmező szerint a hatósági eljárás sértette az Egyezmény 6. cikkét (tisztességes eljáráshoz való jog), tekintettel arra, hogy nem volt elegendő felkészülési idejük az eljárás során az álláspontjuk kidolgozására és a hatékony felülvizsgálathoz való jog sem volt biztosítva. Továbbá hivatkozott az Első Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. cikkének sérelmére is (tulajdonhoz való jog), mivel az eljárás során kiszabott bírság a korábbi évek többszöröse volt. Ez utóbbi a diszkrimináció tilalmának sérelmét is jelentette.

A Bíróság végig vette a teljes eljárást, és megállapította, hogy a nemzeti bíróság megsértette a tisztességes eljárás követelményét, amely során megállapította, hogy a díjak és az eljárás is túlzó volt. A Bíróság részletes számítások alapján úgy döntött, hogy a társaság csődbe meneteléhez hozzájárult az indokolatlanul magas büntetés (a 7%-os végrehajtási díj, kivetett nem megfizetett adók, büntetések és kamatok), amit végig görgetett maga előtt a vállalat.

- 2000. év: RUB 6848291175 (190481640 körülbelül EUR) -2001. év: RUB 12652063176 (körülbelül US \$ 345.770.570)

-2002. év: RUB 13477590451 (körülbelül US \$ 360.688.386); -2003. év: RUB 11926766600 (körülbelül US \$ 355.784.986)

A Bíróság határozatát nem egyhangúan hozta meg a hágai Választott Bírósággal szemben, ugyanis öt kettő arányban marasztalták Oroszországot 1 866 104 634 euro megfizetésére és kötelezte az ítélet jogerőssé válását követő hat hónapon belül jelen határozatban meghatározott összeg kifizetési folyamatának elkészítésére. Hat szavazattal egy ellenében pedig további 300 000 euro kifizetésére marasztalta a Yukos International Foundation részére, amely a költségek és kiadások fedezetéül szolgál. A kamatok tekintetében pedig az Európai Központi Bank kamatlábait adta meg irányadónak. A kérelmet a fennmaradó részben pedig a Bíróság egyhangúan elutasította.